

II. Házi dolgozat: Az alábbi vers első szakaszának a szerző által írt magyarázata alapján megkeresni és röviden leírni a fontosabb misztikus gondolatokat, amelyek az iszlám misztikára is jellemzőek.

Terjedelem: 3 oldal

Határidő: 2018. október 9. kedd

Keresztes Szent János

A KÁRMEL HEGYÉRE VEZETŐ ÚT (A LÉLEK SÖTÉT ÉJSZAKÁJA)

Vaksötét éjszakában,
szerelem vágyától lángokban égve,
én boldog messze jártam!
Nem vette senki észre,
csöndes volt házam, elpihent a népe;
biztosan a homályban,
a titkos lépcsőn át utamra térve,
én boldog, messze jártam!
Arcot, ruhát cserélve,
csöndes volt házam, elpihent a népe;
sötét és boldog éjjel,
titokban jártam, senki meg se látott,
nem láttam senkit én sem,
más fény nem is világolt,
egyetlen a szívemben égő láng volt.
Mutatta fényesebben
a délidőben csúcson járó napnál,
utamat hol keressem,
hol vár, kit ismerek már,
hol rejtekünk, ahol most senki sem jár.
Ó, éj, utamra vittél,
ó, virradatnál is gyöngédebb éjjel,
ó, éj, egyesítettél
Völegényt kedvesével,
s lányt egyformává téve Völegénnyel!
Neki őriztem eddig,
virágzó keblemet neki odaadtam,
álomba szenderült itt,
én egyre símogattam,
cédruslomb hűsítette lankadatlan.
Csipkés oromra surrant

a szél, és sebzett gyöngé kézzel engem,
játszott hajával ujjam,
csak őreá figyeltem,
aléltan már a sebre nem ügyeltem.

Feledtem azt, ki voltam,
fejem Szerelmesem vállára csuklott,
megszűnt, mi volt, mi voltam,
liliomágyra hullott,
elmúlt a gond, és minden vele múlt.

ELSŐ KÖNYV

AZ ÉRZÉKI RÉSZ SZENVEDŐ ÉJSZAKÁJA

*Vaksötét éjszakában,
szerelem vágyától lángokban égve
én boldog, messze jártam!
Nem vette senki észre,
csöndes volt házam, elpihent a népe;*

Ebben az első szakaszban számot ad arról a lélek, hogyan s mi módon sikerült magát és az összes dolgot hátrahagynia, maga és a világ számára valóságos halállal meghalnia, hogy Istenben édes és élvezetes szerelemmel éljen. Elmondja, hogy önmagából és a teremtett dolgokból kilépett egy sötét éjszakán, mely nem más, mint a megtisztító szemlélődés, mely a lélekben elvégzi az önmehtagadást és a dolgoktól való lemondást. Mind e szemlélődéshez erőt és melegséget a Jegyes szerelméből merített. Magasztalja szerencsését, hogy Istenhez e sötét éjszakában eljuthatott, hogy három ellensége: a világ, az ördög és a test - melynek útját állják minden jóra igyekvőnek - nem vettek erőt rajta, hiszen a megtisztító szemlélődés éjszakája elaltatta és elfojtotta az érzékek házában minden rossz szenvedélyét és vágyát.

Vaksötét éjszakában...

Az első verssor a kezdők tökéletlenségeit fejtegeti. A sötét éjszakába akkor kerül a lélek, mikor utánanyúl Isten, hogy a kezdők közül, azaz a szellemi úton még elméledők közül kiemelje és a haladók, azaz a szemlélődő lelkek útjára helyezze óvatosan, hogy azután a tökéletesek, vagyis az Istennel már egyesülő lelkek között találhassa magát.

Ha a lélek már teljesen Isten szolgálatára rendeli magát, Isten gyöngéden, dédelgetve kezdi meg nevelését; akár a jó anya kisdéd gyermekét, keblén melengeti, édes tejjel, lágy, ízletes étellel táplálja, karjaiban hordozza, becézi. Mikor növekszik, e gyöngédség apad; megvonja tőle mellét, keserű aloéval bekeni, hogy ne kívánja többé mellét a gyermek. Karjaiból leteszi a földre, hogy a saját lábán járjon, hogy gyerekességét levetkőzve a nagy és komoly dolgokra ügyeljen. Gyöngéd anya az isteni kegyelem maga is.

A KEZDŐKRE JELLEMZŐ, A GŐG FŐBÜNÉBŐL EREDŐ EGYNÉMELY TÖKÉLETLENSÉGRŐL

A lelki gyakorlatok és ájtatosságok terén tanúsított buzgalmuktól és szorgalmuktól ezek a kezdők annyira eltérnek, hogy - bár rendes körülmények között e szent dolgok alázatot

ébresztenek az emberben -, öbennük leplezett gőgöt idéz elő előrehaladásuk. Cselekedeteikkel és önmagukkal általában igen elégedettek. Igencsak hiú kedvteléssel beszélnek mások előtt a lelki dolgokról, ahelyett hogy másoktól tanulnának, ők akarnak tanítani, megítélik azt, aki nem olyan módon gyakorol ájtatosságot, mint ők maguk, nemegyszer hangot is adnak elégedetlenségüknek, olyanná válnak, mint az a farizeus, aki Istennek saját buzgóságát feldicsérte, és megszólta a publikánust.

Az ilyenekben az ördög megnöveli az egyre nagyobb gőgre vezető buzgalmat és az ájtatossági gyakorlatokban talált kedvet. Tudván tudja az ördög, nemhogy hajítófát nem érnek, egyenesen bűnre vezető alkalmat teremnek ezek a cselekedetek és erények.

Ha vannak, akik tökéletlenségeire ügyet sem vetnek, mások hibájukat felismerve azonnal elkeserednek, azt hívén, hogy máris szentnek kellene lenniük, és önmagukkal szemben türelmüket veszítik.

A KEZDŐKBEN ELŐFORDULÓ NÉHÁNY
TÖKÉLETLENSÉGRŐL,
AMELY A MÁSODIK FŐBŰNBŐL,
A LELKI ÉRTELEMBEN VETT FÖSVÉNYSÉGBŐL ERED

E kezdők gyakran nagy lelki fősვნységben szenvednek, igen elégedetlenek az Isten által nekik juttatott tudással. Zúgolódnak, panaszkodnak szüntelen, hogy nem találnak kellő vigaszt a lelki dolgokban. Tanácsot kérnek, lelki irányítást keresnek, ilyen témájú könyveket bújnak, és mégsem telnek be velük. Hasznos cselekedetek, az önmegtagadás az annyira szükséges lelki szegénység növelése helyett szentképeket, mutatós és becses olvasókat aggatnak magukra. Egyeseknél annyi Agnus Dei-t és ereklyét találni, mint amennyi játékszert a kisgyerekeknél.

Ismertem valakit, aki több tíz éven át beérte egy megszentelt faág két darabkájából ügyetlenül összeillesztett kereszttel. Mindig magánál hordta, és meg nem vált volna tőle, ha én el nem veszem, pedig nem volt csekély szellemű: értelmes ember volt.

A KEZDŐK TÖKÉLETLENSÉGEIRŐL,
MELY A HARMADIK FŐBŰNBŐL, A PARÁZNASÁGBÓL FAKAD

E főbűn terén sok az olyan tökéletlenség, melyet szellemi paráznaságnak nevezhetnénk. Nem valójában vett paráznaság ez, hanem csak hasonlít ahhoz, és szellemi dolgokból ered, ugyanis nemegyszer e szellemi kegyelmek a testben alantas gerjedelmeket és tüneteket váltanak ki, akár akkor, amikor az illető imádkozik vagy gyónáshoz, szentáldozáshoz járul.

Ezek nem ötőle függenek, hanem az alábbi három okra vezethetők vissza. Az első kiváltó ok az a gyönyör, amelyet az ember természetétől fogva a lelki dolgokban talál. Az ember felsőbb része ugyanis megindul, gyönyörűséget és élvezetet lel Istenben, s eközben az alantasabb, érzéki rész érzéki gyönyört és élvezetet érez - hiszen nem is képes másra. Gyakran megtörténik ez a szentáldozáskor, hiszen a szeretet aktusakor a lélek felvidul a kapott ajándékon, és az érzékisége ebből aztán kiveszi a maga részét. Jól mondja Arisztotelész, hogy a befogadás a befogadó természetéhez igazodik. Az út elején, de még akkor is, amikor a lélek már gazdagabb, megtörténhetik, hogy az érzékek Istent a maguk tökéletlen módján fogadják be. Később azonban, amikor e rész a sötét éjszaka tisztítótüzeiben megtisztult már, e

gyöngeségtől mentesen nem ő fogadja be az Urat, hanem a Szellem fogadja magába Őt, és mindez lelki úton megy végbe.

Máskor a második kiváltó ok, az ördög idézi elő a felfordulást. Az imádságba merülő lelket a szervezetben keltett csúf érzéki indulatokkal nyugtalanítja és zavarja. Ha odafigyel ezekre a lélek, kárára válhatik. Különösképp áll ez azokra, akik búskomorságra hajlanak. Olyan erővel, annyira hevesen lép fel bennük ez az állapot, hogy látni is szájalom őket. Ezek az emberek nem is tudnak megszabadulni a gonosztól mindaddig, míg a rossz nedvektől meg nem szabadulnak; de ha a sötét éjszaka rájuk köszönt, az fokról fokra megtisztítja őket.

A harmadik kiváltó ok maga a félelem, melyet a parázna indulatok és képzelgések iránt érez az ember, anélkül, hogy bűnös lenne ebben, ugyanis ha valamit lát vagy mond, azonnal arra gondol, hogy újra kísértésbe eshet.

Van továbbá olyan ember is, aki annyira érzéki és forróvérű, hogy minden lelki gyönyörűség, ima a tisztatlanság ösztönét képes felébreszteni benne. Ugyanez bekövetkezhet akkor is, ha imádkozással vagy lelkigyakorlattal töltve az időt túlzottan élénken és tetszelegve beszél arról a személyről, akivel kapcsolatosak gondolatai. Ez a lelki paráznaság jele, melyet az akarat is megerősít.

Néha a lelki dolgokkal kapcsolatosan bizonyos személyek iránt a paráznaságból és nem a szellemből született vonzalom fejlődik ki. Ezt az bizonyítja, hogy amikor magában az ember ezt a vonzalmat felidézi, lelkiismeret-furdalást érez, és nem az Isten iránti szeretet és vágyakozás növekedését. Ugyanis ha tisztán szellemi vonzalomról van szó, annak növekedésével az Isten iránti is megnő, és ha a szeretett személyt idézzük, Istent idézzük föl vele, Őutána vágyunk, egyik érzelmünk a másikat növeli. Isten szelleme szerint a jó a jót nagyítja, hiszen hasonló az egyik a másikához, egymással összhangban működik. Ha az érzelem az érzékiség bűnéből fakad, hatása ezzel ellentétes: az egyik érzelem növekedésével csökken a másik emlékezete.

Ha a lélek a sötét éjszakába belépett már, eligazodik a fenti vonzalom: az Isten szerint való megerősödik és megtisztul, az azzal ellentétes elapad és kihuny. Kezdetben azonban mind a kettőt szeme elől veszi a lélek.

A HARAG FŐBŰNÉBEN SZENVEDŐ KEZDŐK NÉMELY TÖKÉLETLENSÉGÉRŐL

Az a mohóság, amellyel a kezdők a lelki örömhöz kötődnek, nemegyszer a harag főbűnébe sodorja őket. Ugyanis, ha a lelki dolgok nem ízletesek és kedvükre valók többé, kedvetlenekké válnak. A lelki szárazság állapotában mindenről kedvetlenül szólnak, kicsinységeken felindulnak, gyakorta elviselhetetlenek. Elmélyülten végzett imádkozásuk után ez gyakran történik, amikor az imádság közben ébredő kedv és gyönyörűség után az ízetlen, kelletlen állapot beáll. Olyanok ők, akár a csecsemő, akitől anyja hirtelen elveszi mellét a jóízű szopás közben.

AZ IRIGYSÉG ÉS JÓRA VALÓ RESTSÉG TERÉN ELKÖVETETT GYARLÓSÁGOKRÓL

Gyakran esik kísértésbe a kezdő, mikor a mások előrehaladása láttán nehezményezi, hogy őt megelőzik, zokon veszi, ha előtte a másikat dicsérik. Elkeseredik a mások erénye láttán, meg nem állja, hogy ellenük ne szóljon, dicséretüket le ne rontsa. Mindez ellentétes azzal a szeretettel, amelyről Szent Pál beszél, mely "együtt örül az igazsággal." (1 Kor 13,6) Ha irigység is az, szent irigység, amennyiben fájjalja, hogy nincsenek meg őbenne a mások erényei, örömeire szolgál azonban, hogy másokban megvannak ezek az erények, és vigasztalására, hogy őt ebben is fölülmúlják. Ha ő ennek híjával van is, mások legalább Istent szolgálják vele.

Legyen hát ennyi elég abból a sokféle tökéletlenségből, mely a kezdőket az első fokon sújtja, ebből is kitűnik, mennyire szükségük van arra, hogy Isten előbbre segítse őket, sötét éjszakájába fogadván, amikor is elválasztja őket a tápláló, kedvüket szolgáló anyamelltől, lelki szárazságot, belső homályt bocsát le rájuk, gyarló mivoltuktól, gyermekes szokásaiktól megfosztja és különféle erényekkel felruházza őket. Bármennyire igyekezzék is indulatait, tetteit és szenvedélyeit elfojtani a kezdő, sem nagyjából, sem egészében el nem végezheti azt egymaga, csak Isten beavatkozásával, sötét éjszakájának tisztító erejével. Adja meg az Úr isteni világossága a mi javunkra, hogy e vaksötét éjszakában, e nehezen értelmezhető tárgyban szólni és írni tudjak, mert ugyancsak szükségem van erre!

MEGMAGYARÁZZUK AZ ELSŐ SZAKASZ ELSŐ SORÁT; A "VAKSÖTÉT ÉJSZAKA" JELENTÉSÉT KIFEJTJÜK

Ez az *Éjszaka*, mely a szemlélődésé, mint mondtuk, kétfajta sötétet bocsát a tisztulásra vágyó lélekre, mely az emberi természetnek megfelelően érzéki és szellemi. Az éjszaka, azaz a megtisztulás először az érzéki részt éri, megtisztítja a lelket ez érzékektől és alkalmassá teszi a szellemi befogadásra. Másodszorra a szellemi megtisztulással az éjszaka szellemétől lemezteleníti a lelket, és alkalmassá teszi az Istennel való szerelmes egyesülésre. Az érzéki rész éjszakája mindennapos, sokakkal megesik, a kezdők részesülnek benne, akiről az előbbiekben is szóltunk. A szellemi éjszakát kevesen élik meg, a haldoklók és jártasak részesülnek benne, akiről a következőkben ejtünk majd szót.

Az első megtisztulás, vagyis éjszaka az érzékek számára keserves és rettenetes. A második semmihez sem fogható, a szellem számára borzalmas és rémületes, ahogyan majd látni fogjuk. Mivel az első helyen áll, először az érzéki rész éjszakája következik el, szólunk majd hamarosan róla, de röviden csak, hiszen közönségesebb lévén, már sokan írtak róla. Inkább a szellemi rész éjszakájára térünk ki, amiről szóban vagy írásban alig esett szó, és róla tapasztalás is kevés van.

Mivel az Istenhez vezető úton nagyon is alacsony módon vélekednek a kezdők, és mint ahogyan azt az előbbiekben láttuk, inkább önszeretetük és öntetszésük vezetni őket, Isten ki akarja emelni és előbbre akarja vinni őket, hogy az alacsony szeretetből a magasabb szeretetre eljuthassanak. Amikor már annyira jutottak, hogy Isten keresztjéből és szárazságából át tudnak venni egy keveset anélkül, hogy visszalépnének a megkezdett úton, épp amikor már lelkigyakorlataikban kedvet és örömet találnak, és az isteni kegyelem napja eddig nem tapasztalt fényel árasztja el őket, Isten a teljes fényt kioltja, és elzárja előlük a szellem édes vizének kapuját és forrását, melyet eleddig bármikor és bármeddig magukhoz vehettek. Ameddig gyöngék voltak és kicsinyek, minden kapu nyitva állt előttük, ahogyan ezt Szent János a Jelenések Könyvében leírja. (3,8) Most azonban sötétben maradnak, nem tudván, merre forduljanak képzeletükkel és gondolataikkal, mivel elmélkedni sem tudnak többé (belső

érzékeik belefulladás már ebbe az éjszakába), teljesen kiszáradnak, a lelki dolgokban nem találnak felüdülést.

JELEK, MELYEK MEGMUTATJÁK, HOGY A LÉLEK AZ ÉJSZAKÁNAK, AZ ÉRZÉKI TISZTULÁSNAK ÚTJÁN JÁR-E MÁR

Gyakran megesik, hogy a lelki szárazság nem az éjszaka, a lelki tisztulás folyamata, hanem a bűnökből, tökéletlenségekből, hanyagságból, gyengeségből, valami rossz nedvből, a szervezet működési zavarából származik. Három jelből következtethetünk arra, miről is van szó.

Az első az, amikor Isten dolgaiban és a teremtett világban többé nem találunk tetszést és vigaszt. A lelket Isten azért helyezi e sötét éjszakába, hogy az érzéki örömeiktől kiszáradtsa, és ne hagyja, hogy lelkünk bármiben ízt és kedvet találjon. E szárazság és ízetlenségérzés nem származhat a frissen elkövetett bűnökből és mulasztásokból, ebben az esetben ugyanis, ha így volna, már előzetesen kedvet és hajlandóságot kellett volna éreznie valami Istenen kívüli dolog iránt.

A tisztulásra utaló második jel, hogy aggódva és fájdalommal gondolunk Istenre, mert úgy érezzük, hogy nem szolgáljuk Őt, hátrafelé haladunk, hiszen nem találunk kedvet többé dolgaiban. E szárazság és ízetlenség mégsem származhatik hanyagságból vagy langyosságból, hiszen akkor nem aggódnánk, nem vennénk a lelkünkre az Isten dolgaival szembeni mulasztást.

Akiket Isten a sivatag kietlenségében vezet, hasonlatosak Izráel fiaikhoz, akiket Isten mennyei mannával táplált a pusztában... "melynek bőségében is ők a húsos fazekak után jajgattak és siránkoztak". Étvágyuk alacsony mivolta olyan fokú, hogy nyomorúságunkat kívánjuk vissza, és undorodunk a kimondhatatlan mennyei eledeltől.

Ám ha a szárazság az érzéki étvágytól való megtisztulásból ered, jóllehet a szellem eleinte, a fentebb részletezett okok miatt nem érzi még ízt, megnő a mennyei eledel tápláló ereje által a lélek cselekvési kedve és ereje. Ez a sötétben és szárazságban való szemlélődésnek kezdete. Ez a szemlélődésnek is titkos és rejtett rugójú szemlélődés az érzéki rész szárazságával és ürességével együtt arra indítja a lelket, hogy egymagában, nyugalomban időzzön, nem gondolva semmire, nem vágyva gondolatra. Ha nyugalomban vár, akivel megesik, belső vagy külső cselekedetekkel nem köti le magát, e benti elengedettségben és tétlenségben hirtelen saját erejére, eszére hallgatva megérzi majd első újjáéledését. Ez azonban csak a lélek tétlenségében és elengedettségében következik be, mivel olyan természetű, mint a levegő, melyet ha markunkba akarunk szorítani, elfogy. A szemlélődés állapotába jutott és a haladók közé került lélekben ugyanis már Isten működik.

Az érzékeléstől megtisztult állapotra utaló harmadik jel, hogy a lélek nem képes úgy elmélkedni és gondolkodni, ahogyan azelőtt, azaz a képzelőtehetséget hívó segítségül és annak hatása alatt állva. Isten ugyanis másképpen közli magát vele, nem az érzékek útján, a hírek összefüggésével és széjjelválasztásával, hanem a tiszta szellem, a nem folyamatos közlés, Isten egyszerű szemlélődésbeli közlése révén. A külső vagy belső alsóbbrendű érzékelés ennek felfogására nem képes. A képzelőerő és a képzelet sem támaszként, sem kiindulópontként ebben nem segíthet.

HOGYAN KELL VISELKEDNÜNK EBBEN AZ ÉJSZAKÁBAN?

Az érzéki éjszaka szárazságának idején, mikor Isten az érzéki életből a szellemibe, azaz az elmélkedésből a szemlélődésbe áthelyezi a lelket, ahol az isteni dolgokon nem tudunk saját erőnk és képességeink szerint töprengeni és cselekedni, sokat szenved a lelkünk. Nem is annyira a kínzó szárazság, inkább a szorongás miatt, hogy utunkat eltévesztettük, lelkünk jóérzése megszűnt, Isten elhagyott minket, sem támaszunk, sem örömünk semmi jóban nem találjuk. Sokan igyekeznek ilyenkor támpontot, tetszést találni valamely elmélkedésre való tárgyban, mivel úgy vélik, ha nem tesznek valamit, nem *érezik*, hogy cselekednek. Erőlködésük kedvetlenséget és viszolygást vált ki bennük, lelkük nyugalalmát épp lelkük javának keresésekor veszítik el.

Az érzéki rész éjszakáján vezérlő elvünk az legyen, hogy ne törődjünk az elmélkedéssel és töprengéssel, mivel annak ideje már elmúlt. Pihenjen, maradjon nyugalomban a lélek, ha úgy érzi is, hogy tétlen, idejét vesztegeti. Elég, ha kitart, ha állhatatos az imában. Egyetlen, amit tehetünk, hogy lelkünket szabadabbá tesszük, minden ismerettől és tudástól eloldozzuk és kiüresítjük, megelégszünk az Istenben való szeretetteljes és nyugalmas elmélyüléssel, nem törekszünk eredményekre, arra, hogy tetsszünk Neki, érezzük Őt, mivel mindeme szándék a lelket felkorbácsolja, elvonja e szemlélődés csendes nyugalmatól, az édes tétlenségtől. Ugyanis, olyan ez, mintha egy festő festene vagy lerajzolna valakit, aki azzal igyekezne segíteni, hogy mozgatja a fejét, és ezáltal a művészt meggátolná a munkában, s az még azt is elrontaná, amit addig csinált.

Szerelem vágyától lángokban égve

Olykor a tudatlan lélekben Istenre irányuló heves vágy ébred. Anélkül, hogy tudná, honnét, hogyan támad benne ez a heves szerelem és vonzódás, csak azt érzi, hogy magasra csap e láng, a tűz, mellyel Isten után eped. Dávid király a Zsoltárokban az éjszakáról szólván így mondja: "Kigyulladt az én szívem" (azaz a szemlélődő szeretettől), "az én ízlésem és vágyam megváltozott" (azaz az érzékiből szellemivé vált, mivel bekövetkezett a szárazság s az érzékelés megszűnt). "Én" - hangzik a szöveg -, "megsemmisültem, semmivé váltam és nem tudtam." Ugyanis a lélek anélkül, hogy útjáról tudna, előrehaladtában a számára azelőtt tetsző fenti és lenti dolgok számára egyaránt megsemmisül, és csak megfoghatatlan szerelmet érez. És mivel annyira megnő benne a szerelem lángja, Isten iránt akkora vágyat érez, hogy csontjait is szinte kiszáritja a szomjúság, teste fonnyadásnak indul, melege, ereje elfogy e szerelem eleven szomjúságában. Ezt érezte Dávid király is, amikor így szólt "Szomjuhozik lelkem Istenhez" (Zsolt 42,1), ami annyit jelent: élő szomjúság töltötte be a lelkemet.

Messze jártam!

Nem vette senki észre...

Ezt úgy kell értenünk, hogy a lélek az érzékinek való alávetettségéből kibontakozott. Az ugyanis az alsóbb rész természetének megfelelően, gyöngge, korlátozott, kockázatos tettekre készítette. Ezernyi tökéletlenségbe, tévedésbe botlott eddig lépten-nyomon, ahogyan azt a hét főbűnről szólva kifejtettük. A lélek az éjszakában vonzalmait és cselekedeteit levetkőzve kiválik az összes teremtmény közül és útját az örök dolgok felé veszi. Ezen a szűk kapun a szenvedést vállalva és kitartóan nagyon kevesen haladnak át. Amint a Megváltó mondja

"szoros a kapu és keskeny az út, mely az életre viszen: és kevesen vannak kik ezt megtalálják".

MILYEN ELŐNYÖKKEL JÁR EZ AZ ÉJSZAKA A LÉLEKRE NÉZVE?

Ábrahám nagy ünnepet rendezett, amikor fiát, Izsákot elválasztották anyjának mellétől; így örvendeznek az égiek is, amikor Isten kiveszi pólyájából a lelket, jární a földre helyezi, a gyermekek édes, lágy tápláléka, az anyatej helyett, kenyeret ad kezébe héjastul. Ez az első és legfőbb haszon, s a többi mind ebből származik.

Legfontosabb az önmaga és önmaga nyomorúságának megértése. Szép példáját látjuk ennek Mózes II. könyvében, amikor is Isten meg akarta alázni Izráel fiait, és azt akarván, hogy megismerjék önmagukat, megparancsolta, hogy vegyék le, tegyék félre az ünnepi ruhájukat, díszeiket, melyet a sivatagban rendesen viseltek, így szólván: "Azért most vedd le a te ékességeidet magadról, azután meglátom, mit cselekedjek veled." Ami annyit jelentett, mintha ezt mondta volna: Mivel ünnepi, örömmel méltó ruhát viseltek, nem érzitek át saját alacsonyásotok tudatát, vessétek le hát, öltsetek hitványabb ruhát, hadd lássátok, kik vagytok, mit érdemeltek. Így ismeri meg hát a lélek is nyomorúságát, melyről azelőtt nem volt fogalma, mert ünneplőben járt, Istenben tetszést és vigaszt, támaszt talált önelégült és megelégedett volt, azt hitte, Istennek szolgál.

Először is megtanulja a lélek, hogy Istennel illendőbben, udvariasabban érintkezzen. Ez történt Mózesel, mikor Istent szólni hallotta, elvakult örömeiben és repesve, nagy merészen közelebb lépett volna Hozzá, ha Ő megálljt nem parancsol, és le nem véteti vele saruját. Engedelmeskedett Mózes, és visszanyerte ítélőképességét és óvatosságát, és az Írás szerint nemcsak mozdulni nem mert, szemét az Úrra emelni sem (Ex 3,6), így vágyát és saruit levette ébredt rá saját nyomorúságára az Úr előtt, és így hallgatta a szavát. Mikor pedig Jóbbal akart szólani az Úr, nem örömmel és dicsőséggel halmozta el, melyeket Istenben azelőtt birtokolt, hanem meztelenül a szemétdombra helyezte, védtelenül, barátai bántalmazásának kitéve, szorongást, keserűséget bocsátott rá, hasonlatossá tette őt a földön csúszó féreghez. Ebből az állapotból kegyeskedett aztán a trágyadombról magához emelni őt, és megnyilatkozni neki bőségesen és nagy gyöngédséggel.

Itt kell megemlékeznünk ennek az éjszakának, ennek a szárazságnak másik nagy hasznáról. A próféta szavai szerint ekkor: "föltámad a sötétségben világosságod".

Ebből az éjszakából, mint tudjuk, elsősorban az önismeret származik, az önismeretből pedig Isten megismerése, a másik ismeret. Ezért fordul Istenhez szent Ágoston ekképpen: "Add, Uram, hogy megismerjem önmagam, mert akkor szükségképpen megismerlek Téged." (*Soliloquia*)

AZ EGYÉB ÜDVÖS HATÁSOKRÓL, MELYEKET AZ ÉRZÉKI RÉSZ ÉJSZAKÁJA A LÉLEKRE GYAKOROL

Ha a törekvőképesség és a vágy kihuny, a lélek békében és szellemi nyugalomban él, ugyanis ahol nem ezen törekvések és vágy uralkodnak, megszűnik a zűrzavar, a békesség, az isteni vigasz foglalja el helyét.

A lélekre gyakorolt jótékony hatások e száraz szemlélődés folyamán számtalan újabb előnnyel járnak. Ugyanis e szárazság és szorongás közepette, a legváratlanabb pillanatban Isten a lélekre szellemi édességet, tiszta szeretetet, igen finom szellemi ismereteket bocsát, ezek mindegyike több és nagyobb haszonnal jár, mint amekkora örömben azelőtt egyáltalán része lehetett. Kezdetben a lélek ezt nem így gondolja, mert e lelki befolyás, melyben most részesedik, azelőtt számára nem volt érzékelhető.

Végül, amennyiben az érzéki kedvteléseitől, vágyaitól megtisztul a lélek, szellemi szabadságát elnyeri és ezzel benne felhalmozódik a Szentlélek tizenkét gyümölcse. Bámulatos módon megszabadul három ellensége, az ördög, a világ és a test karmaiból. Ugyanis, ha kihuny benne a dolgokban lelt érzéki gyönyörködés, azok ízlelésének vágya, az ördögnek és a világnak nincs fegyvere, sem ereje ellene.

Mivel a lélek eztán fölismeri, hogy e száraz tisztuláson átmenve számtalan, hatalmas előnyre tett szert, és ilyen szavakra fakad:

*Én, boldog, messze jártam!
Nem vette senki észre.*

Azaz, kimenekültem érzéki vágyaim, vonzalmaim kötelékét, azok rabbilincset levetve, anélkül, hogy a három ellenség észrevett volna.

AZ ELSŐ VERSSZAK UTOLSÓ SORÁNAK MAGYARÁZATA

A lélek négy szenvedélye, a gyönyör, a fájdalom, a remény és a rettegés e folytonos önmehtagadásban elcsitult, miután a szokásos szárazság következtében a természetes vágyak kihunytak. A belső vágyak és képességek összehangzó működése megszüntette a következtető, fontolgató működéseket. A lélek *háza* (népe) *már elpihent*, az érzéki ház már elcsöndesült, az érzéki tisztulásnak e boldog éjszakáján a szenvedélyek kihunytak, a vágy az önmehtagadás révén elszenderült, és a lélek felkerekedett, hogy a szellemi útján és a pályáján, a haladókkal együtt járjon. Elindult tehát a megvilágosodás útján, másképpen azon az úton, melyen maga az Isten közvetlenül, az Őbelőle való szemlélődéstől mintegy előntve táplálja és üdíti föl a lelket, anélkül, hogy a lélek elősegítené, gondolataival erősítené e működést. Ez tehát az érzéki rész éjszakája és tisztulása. Azokban, akik majd belépnek az Istennel való szerelemben történő egyesüléshez vezető másik, ennél nehezebb szellemi éjszakába, mindez keserves szenvedéseket és érzéki kísértéseket okoz. Ez persze nem mindenkivel történik meg, csak nagyon kevesekkel, és sokáig eltart, bár nem egyforma hosszan. Egyeseket ugyanis megszáll a Sátán (a paráznság szelleme), és e bukott angyal érzékeiket utálatos és erős kísértéssel ostromolja, szellemüket rút eszmékkel s képzeletükben a halál kínjánál is nagyobb gyötrellemmel járó eleven képekkel izgatja.

Máskor az Ésaías próféta által *Spiritum vertiginis*-nek nevezett szellemmel (19,14) a *szédülés szellemével* látogatja meg, és nem bukásra, hanem kínlódásra kárhoztatja őket. Az érzéki részt elhomályosítja, ezer aggodalmat, gátat állít eléjük, melyeken aztán bonyolult és látszólag indokolt mivoltuknál fogva könnyen fönnakadnak, sem tanács, sem gondolat nyugalomukra nem szolgál. Ez az egyik legsúlyosabb, legrémítőbb akadály, nagyon közel áll már ahhoz, ami a szellemi éjszakában vár rájuk.

Ugyanis, ha a lélek nem megy át ezeken a kísértéseken, a kínok, kétségek meg nem edzik, meg nem próbálják, érzéki része nem lesz képes arra, hogy eljusson a Bölcsességre. Sirák fiának könyve ezért mondja: "Ki nem kísértetett meg, mit tud az? Aki nem próbált, keveset tud." (31,18)

Hogy azonban a lélek e böjtre és bűnbánatra fogva meddig időzik itt az érzéki részben azt nem tudhatjuk, mivel nem mindegyiket egyformán éri, és nem ugyanazokat a kísértéseket kell hogy kiállja. Ez Isten szándékától függ, attól, hogy mennyi a lélekben a gyarlóság, mitől meg kell szabadulnia, továbbá attól, mekkora a szeretet, melyre Isten őt felemelni akarja, melyek szerint jobban vagy kevésbé, hosszan vagy rövidebben alázza meg. Akiben az erős szenvedésre nagyobb képesség és erő lakozik, gyorsabban tisztítja meg. A gyöngéket viszont enyhe, gyöngé kísértéseknek teszi ki, hosszú ideig vezeti ezen az éjszakán, rendszeres pihenőket iktat be, hogy érzéki részük felüdüljön, hogy vissza ne forduljanak. Az ilyenek aztán lassan érnek a tökéletesség tisztaságára e földi életben, és vannak akik soha. Sem benne sem kívülről sincsenek az éjszakában, mert jóllehet előre nem lépnek, Isten olykor-olykor próbára teszi őket kissé, a szárazságok és kísértések révén, máskor meg vigasztalja őket, hogy csüggedten vissza ne forduljanak, és nehogy a világi örömeikben keressenek felüdülést.

Ezzel el is értünk a második éjszaka bemutatásához.

hasonlatos, fölfelé tör, körének középpontjára vágyva szüntelen.